

Mia Jagunić
Knjižnice grada Zagreba
mia.jagunic@kgz.hr

ISSN 1845-2434
[CC BY 4.0](#)

Ana Šafran Modrić
Knjižnice grada Zagreba
ana.safran@kgz.hr

Zelene aktivnosti u Knjižnici Špansko-jug

Green activities in Špansko-jug Library

Stručni rad

Sažetak: Cilj je ovoga rada prikazati *zelene* aktivnosti i radionice koje se provode u Knjižnici Špansko-jug. Knjižnica se projektu *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* pridružila 2021. godine i od tada provodi različite programe kojima potiče ekološku osviještenost, promovira metode reciklaže i surađuje s drugim ustanovama u provedbi i promociji ekoloških radionica. Rad će obuhvatiti pregled istaknutijih aktivnosti kojima se korisnike nastoji senzibilizirati za savjesni odnos prema okolišu u svakodnevnom životu. Aktivnosti provode djelatnice knjižnice u suradnji s udrugama, školama i vrtićima. U radu će se prikazati pozitivni i edukativni učinci radionica, njihova važnost za knjižnicu i zajednicu u kojoj djeluje.

Ključne riječi: ekološki programi, Knjižnice grada Zagreba, narodna knjižnica, očuvanje okoliša, zelena knjižnica

Abstract: The aim of this paper is to present green activities and workshops carried out in Špansko-jug Library. The library joined The Green Library for Green Zagreb project in 2021 and since then has been implementing various programs that promote environmental awareness, recycling methods and collaborate with other institutions in the implementation and promotion of ecological workshops. The paper will include an overview of the most prominent activities that try to sensitize library users to a conscientious attitude towards the environment in everyday life. Activities are carried out by library staff in cooperation with associations, schools and kindergartens. The paper will show the positive and educational effects of the workshops, their importance for the library and its community.

Keywords: ecological programs, environmental protection, green library, public library, Zagreb City Libraries

1. Važnost narodne knjižnice i njezinih programa za lokalnu zajednicu

Narodna knjižnica osigurava pristup znanju, informacijama, cjeloživotnom učenju i djelima mašte pomoću niza izvora službi, a na raspolaganju je svim članovima zajednice bez obzira na njihovu rasu, nacionalnost, dob, spol, religiju, jezik, invaliditet, ekonomski i radni status te obrazovanje. Naime, *IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice* (2011) ističu da su glavne djelatnosti knjižnice pružanje usluga i osiguravanje građe na različitim medijima kako bi zadovoljila obrazovne i informacijske potrebe, te potrebe za osobnim razvojem, uključujući i razonodu i potrebe vezane uz slobodno vrijeme. Popularno ju nazivamo *dnevnom boravkom zajednice* jer osim što je javni prostor i mjesto okupljanja gdje se održavaju službeni i obrazovni programi u cilju cjeloživotnog učenja, služi i za ostvarivanje neformalnih veza kojima se stvaraju kontakti i prijateljstva među korisnicima.

Svaka jedinka ovoga društva tijekom svojega života prolazi kroz procese socijalizacije, a ona se odvija u grupi, u komunikaciji i to u dvije velike faze. Primarna socijalizacija pojavljuje se u ranome i kasnome djetinjstvu i najintenzivnije je razdoblje kulturnog učenja. Za ovaj je rad zanimljivija sekundarna socijalizacija koja se zbiva u kasnome djetinjstvu i traje do zrelosti. Škola, skupine vršnjaka, organizacije, mediji i radna mjesta za pojedinca postaju socijalizacijske sile, a društvene interakcije pomažu im naučiti vrijednosti, norme i uvjerenja koja oblikuju njihovu kulturu (Giddens, 2007: 28). Upravo zbog toga, Knjižnica Špansko-jug kao produženi medij odgojno-obrazovnih ustanova nastoji raznim aktivnostima i programima ekološki osvijestiti i usmjeriti mlade, kako bismo u budućnosti imali ljude koji razumiju važnost i osjetljivost biofizičkog okoliša i koji su razvili svijest o tome.

Svaka se knjižnica nalazi u određenom okruženju koje čine njeni jedinstveni korisnici. Kako bi bila u stanju odgovoriti na njihove potrebe, knjižnica osmišljava vlastite programe kojima nastoji pratiti i zadovoljiti korisničke potrebe te potaknuti nove interese. To se najbolje postiže organiziranjem radionica, književnih tribina i raznih susreta usko vezanih za knjigu, čitanje i društvo. Kako bi spomenuti programi bili što kvalitetniji, knjižnica surađuje s drugim ustanovama, stručnim i volonterskim, u cilju usmjeravanja i obrazovanja svojih korisnika. S obzirom na to da su kultura, norme i vrijednosti naučene, potrebno je osvijestiti da sami oblikujemo i usmjeravamo nove generacije, a knjižnica ima važnu ulogu upravo u tome. Poznato je da djeca upravo kroz igru stječu osnovna znanja i navike „na osnovu čega se razvijaju najjednostavniji oblici učenja, potiče se razvoj intelektualnih sposobnosti i razvija motivacija za učenje” (Selimović i Karić, 2011: 154), a tu je radoznalost potrebno održavati odgojno-obrazovnim radom, igrom i drugim aktivnostima.

Osim djece i mladih, Knjižnica Špansko-jug u sklopu cjeloživotnog učenja nastoji osvijestiti i stariju populaciju. Učenje izvan učionica, jer su granice između škole i vanjskog svijeta već odavno nestale, omogućava učenje u svim životnim razdobljima u svrhu unapređenja znanja, vještina i kompetencija u okviru osobnog, građanskog, društvenog ili

profesionalnog djelovanja.

S obzirom na to da je koncept cjeloživotnog učenja zamisao usustavljanja učenja u svim životnim razdobljima, a ostvaruje se u formalnom, neformalnom i informalnom obliku (Cjeloživotno učenje, n. d.), savršeno se nadopunjuje s poslanjem narodne knjižnice. Knjižnica Špansko-jug nastoji živjeti koncept knjižnica i cjeloživotnog učenja te provodi razne programe za sve dobne skupine. Pričaonice, radionice, igraonice, izložbe, književne tribine, čitateljske klubove i mnoge druge, a sve u svrhu poticanja društvene uključenosti razvojem aktivnog građanstva te razvijanja individualnih potencijala pojedinaca. Ostvaruje izvrsnu suradnju s okolnim vrtićima, osnovnim i srednjim školama, te različitim udrugama. Sudjeluje u nekoliko projekata sufinanciranih sredstvima Grada Zagreba te provodi aktivnosti vezane za projekte Knjižnica grada Zagreba kao što su *65 plus*, *Knjižnica širom otvorenih vrata* i *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb*.

U ovom radu pobliže će biti opisane aktivnosti koje Knjižnica Špansko-jug provodi u sklopu projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* i kako se njihovom realizacijom u knjižnici nastoji ekološki osvijestiti korisnike.

2. Ekologija i knjižnica

“Ekologija je znanost koja proučava odnose među organizmima, te odnose organizama i njihova okoliša” (Hrvatska enciklopedija, 2001: 378). Ovaj se pojam često nepravilno koristi pri opisivanju aktivnosti vezanih uz zaštitu prirode, dok on to nije, nego se znanstvene spoznaje proizašle iz ekološke znanosti koriste pri zaštiti prirode, kao i spoznaje proizašle iz drugih prirodnih znanosti i matematike. Ekološka osviještenost znači razumijevanje i svijest o biofizičkom okolišu i njegovim problemima, uključujući međusobno djelovanje i utjecaje ljudi.

Brojna su istraživanja o ekološkoj osviještenosti građana Republike Hrvatske, a na temelju zaključaka svojeg istraživanja, Smolak i Kemetar (2017) tvrde da građani Republike Hrvatske nisu dovoljno ekološki osviješteni. U svrhu osvješćivanja ljudi o ekološkim problemima postoje razne udruge i projekti, a jedan od njih je *Zelena knjižnica*. Ideja zelene knjižnice u Hrvatskoj započela je krajem 2010. godine kada je nekoliko članova Društva bibliotekara Istre osmislilo i pokrenulo projekt koji je povezao ekologiju i knjižničarstvo. Projekt je dobro prepoznat i prihvaćen te je 2014. godine oformljena Komisija za zelene knjižnice, koja se tada zvala Radna grupa za zelene knjižnice Hrvatskog knjižničarskog društva. Potvrda dobrog rada i potreba ovakvih akcija prepoznata je i 2021. godine kada je na 47. izbornoj skupštini Radna grupa za zelene knjižnice preimenovana u Komisiju za zelene knjižnice (Kraljević, 2013: 200).

Knjižnice grada Zagreba su se osluškujući potrebe društva i slijedeći stručne smjernice za

razvoj usluga narodnih knjižnica 2017. godine pridružile knjižnicama koje uz svoje redovne aktivnosti educiraju javnost o zaštiti okoliša i održivom društvu projektom *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb*. Projekt *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* trenutačno se provodi u dvadeset i tri knjižnice mreže. Programi koji se provode unutar ovog projekta namijenjeni su svim dobnim skupinama korisnika, a realiziraju se kroz: predavanja, radionice, tribine, predstavljanja knjiga, projekcije dokumentarnih filmova, izložbe, uređenja knjižničkog prostora i knjižničkog okoliša te događanjima na javnim površinama (Projekt Zelena knjižnica za zeleni Zagreb, n. d.).

3. Zelene aktivnosti u Knjižnici Špansko-jug

Knjižnica Špansko-jug projektu *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* pridružila se u srpnju 2021. godine. U Knjižnici se svaki mjesec organiziraju radionice i izložbe kojima se potiče osvješćivanje čovjekovog utjecaja na okoliš i kako se svakodnevnim aktivnostima (npr. recikliranjem) može pridonijeti pozitivnim pomacima za bolji okoliš. Aktivnosti u sklopu ovoga projekta odvijaju se poglavito za predškolce i osnovnoškolce, u suradnji s dječjim vrtićima i osnovnim školama u lokalnoj zajednici. Spomenute radionice za djecu osmišljavaju knjižničarke i dogovaraju posjete: prilikom svakog susreta na radionicama sudjeluje novi razred kako bi se što više različite djece upoznalo s ekološkim materijalima, pričama i metodama koje i sami mogu primjenjivati u svojim obiteljima. Izložbe također organiziraju knjižničarke: izložbe dječjih radova ekološke tematike nastale na radionicama izložene su tijekom pedagoške godine, a tematske izložbe knjiga također su izložene cijele godine, s time da se izloženi naslovi svakih nekoliko mjeseci osvježavaju, izmjenjuju i nadopunjuju, primjerice, novopristiglim knjigama.

U svrhu poticanja čitanja literature ekološke tematike, na Odjelu za djecu i mladež kreiran je i *Zeleni kutak*: iz knjižničkog fonda izdvojene su slikovnice, knjige za djecu i mlade s ekološkom tematikom kao i priručnici iz područja ekologije (slika 1). Na taj su način ove knjige vidljivije roditeljima, ali i djeci. Izlozi ukrašeni slikovitim plakatima, šarenim stalcima za knjige, plišanim igračkama u obliku voća i povrća i dječjim radovima privlače korisnicima pažnju, a djecu pozivaju na igru i potiču da si samostalno izaberu što im se sviđa, prelistaju i nešto od toga posude kako bi i kod kuće nastavili čitati.

Slika 1. Zeleni kutak

Također je osiguran prostor i spremnik za prikupljanje plastičnih čepova. Naime, Knjižnica Špansko-jug se u rujnu 2023. godine pridružila Dječjem vrtiću Malešnica u humanitarnoj akciji *Plastičnim čepovima do skupih lijekova* koju organizira Udruga oboljelih od leukemije i limfoma. Čepovi se prikupljaju tijekom pedagoške godine, i u vrtiću i u knjižnici. Akcija je naišla na jako dobar odaziv među korisnicima koji su svaki tjedan donosili čepove i odlagali ih u knjižnični spremnik. Krajem svibnja, kada su skupljene sve donacije, knjižničarke su ih odnijele u vrtić, a vrtić ih je potom, zajedno sa svojim donacijama, prosljedio dalje u Udrugu (*Plastičnim čepovima do skupih lijekova*, 2023). Osim toga, dio prikupljenih čepova korišten je i na radionicama recikliranja, za izradu društvenih igara, životinja i plakata ekološke tematike (npr. očuvanje mora i parkova od plastike). Organiziranjem *zelenih* predavanja i radionica, Knjižnica Špansko-jug potiče svoje korisnike na aktivno sudjelovanje u poboljšanju zajednice u kojoj žive. Cilj je svakoga potaknuti na razmišljanje o trenutačnoj ekološkoj situaciji i podučiti ga konkretnim načinima kojima mogu dati svoj osobni doprinos.

3.1. Predavanja

Autor Damir Šantek održao je predavljanje zbirke putopisa *Gdje misli nestaju* u kojima je posjetitelje upoznao s ljepotama brojnih manje dostupnih dijelova Srednje i Južne Amerike, Afrike, Azije i Europe, a dva su teksta posvećena zanimljivostima Dugog otoka i plitvičkog Medveđaka. Nadahnutim tekstovima i predivnim fotografijama slušateljima je približio neke od najviših vrhova svijeta, spektakularne špilje, veličanstvene klifove i mnoge druge atraktivne prirodne fenomene (slika 2). Predavanje je zainteresiralo slušatelje koji su svojim pitanjima i komentarima pridonijeli interaktivnosti predavanja. Kako organizirati ovakvo putovanje, neke manje poznate zanimljivosti, praktična iskustva kako se zaštititi i sigurno

spustiti u špilju, jesu li potrebne dodatne edukacije i tko ih organizira, samo su neke od informacija koje su slušatelji imali prilike čuti.

Slika 2. Damir Šantek, predavljanje zbirke putopisa *Gdje misli nestaju*

Potaknuti željom za sveobuhvatnim pristupom samoodrživim temama i programima koji se u Knjižnici Špansko-jug provode, godine 2023. u suradnji s Knjižnicom Vladimira Nazora i Knjižnicom Savica, a u sklopu projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb*, Knjižnica Špansko-jug pokrenula je ciklus radionica, predavanja i tribina u svrhu ekološkog i emotivnog opismenjavanja. Naime, jedan od ciljeva *Agende 2030 za održivi razvoj* je osigurati zdrav život i promicanje dobrobiti za sve dobne skupine. Kao poticaj poslužila je i rezolucija Opće skupštine UN-a 70/1, donesena 2015. godine, pod naslovom *Promijenimo naš svijet: Agenda 2030 za održivi razvoj* (Održivi razvoj, n. d.) koja u sebi sadrži 17 glavnih ciljeva održivog razvoja. Smatra se da je održivi razvoj onaj koji zadovoljava potrebe današnjice, a pritom ne ugrožava potrebe budućih generacija. Mentalno zdravlje važno je radi osiguravanja zdravog, održivog života i stoga je pokrenuta ova inicijativa za koju se nadamo da će dodatno pridonijeti dobrobitima korisnika Knjižnice Špansko-jug.

U sklopu ciklusa radionica i predavanja ekološkog i emotivnog opismenjavanja, za korisnike knjižnice održani su sljedeći prigodni programi: radionica oslikavanja lutkica *Emotivne lutkice*, tribina *Iscjeljujuća moć priča* i predavanje *Izgledam grozno! Psihološki aspekti nezadovoljstva tijelom kod adolescenata*.

Na radionici *Emotivne lutkice*, djeca su naučila kako oslikavajući lutkice prenijeti emocije iz vlastitog tijela na tijelo lutkice (slika 3). Cilj je, naime, spontano oslikavanje svog tekstilnog tijela, a jedina vodilja je *body scan* emocija i senzacija koje se pojavljuju u našem tijelu te se kroz oblike, boje, linije i teksture prenose na lutku. Takvo vizualno mapiranje vlastitih emocija i senzacija u tijelu, sudionicima postaje alat koji olakšava da izraze vlastite emocije i oslobode ih kroz kreativni proces. Na kraju radionice sudionicima ostaje lutkica kao

svojevrсна emocionalna mapa vlastitog tijela - pomoćni alat kojem se mogu vratiti kad god osjete potrebu istražiti vlastite senzacije i osjećaje u tijelu. Ekološki aspekt radionice povezan je s važnosti recikliranja, pa tako i recikliranja tekstila (engl. *upcycle*) i kreativnim potencijalom koji se u njemu krije (Emotivne lutkice – likovna radionica Nikoline Krstičević, 2023). Ova je radionica organizirana za djecu nižih razreda osnovne škole kako bi im se ponudio jedan novi alat za upoznavanje vlastitih emocija, ali i za njihovo izražavanje, s obzirom na to da su ona izložena dinamičnom životu s novim izazovima: polazak u školu, upoznavanje novih osoba (djece i učitelja), mnoge izvannastavne aktivnosti... Broj djece na radionici bio je ograničen kako bi se svakom djetetu moglo izravno posvetiti i kvalitetno objasniti sve aspekte procesa, a radionicu je vodila Nikolina Krstičević, tekstilna umjetnica koja u svom radu istražuje nesvjesno i tjelesni aspekt emocija sjedinjujući skulpturu, tekstil i ilustraciju.

Slika 3. Radionica *Emotivne lutkice*

Tribina *Iscjeljujuća moć priča* ostvarena je u suradnji sa Srebrenkom Peregrin, spisateljicom bajki i spekulativne fikcije, prevoditeljicom i pripovjedačicom. Srebrenka Peregrin posjetiteljima je na primjerima iz vlastitog iskustva predočila na koje sve načine priče mogu pomoći u iscjeljivanju, osobnom rastu i razvoju te skrenula pozornost na važnost priča kroz cijeli život (slika 4). S pomoću niza životnih primjera prikazala je važnost žive riječi, o tome kako pronaći priču koja se obraća svakome od nas, a govorila je i o važnosti ponavljanja i mijenjanja priča kroz vrijeme. Po želji publike također je ispričavijedala neke od svojih omiljenih priča. Pripovjedačica je polaznicima objasnila da se pomoću priča povezujemo, razumijemo, surađujemo u izgradnji zajednica i društva, a priče su raznolike tematike –

književne, terapijske, ekološke i povijesne te pokrivaju različita iskustva i mogu se svakome približiti. Pričanjem vlastitih iskustava, Srebrnka je potaknula posjetitelje da joj se otvore i povežu te su i oni podijelili svoje priče, neke tužne, ali neke i sretna, te koje su im priče prirasle srcu, ohrabrine ih i dale im snagu ili poticaj othrvati se kada im je bilo teško nositi se s izazovima koje život nosi. Predavanje *Izgledam grozno! Psihološki aspekti nezadovoljstva tijelom kod adolescenata* održala je dr. sc. Gordana Kuterovac Jagodić, profesorica razvojne psihologije s Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i članica Hrvatskog psihološkog društva. Predavanje je bilo namijenjeno adolescentima i njihovim roditeljima, bakama i djedovima, učiteljima i stručnim suradnicima. Sudionici koji su se odazvali saznali su kako se prepoznaje nezadovoljstvo tijelom, koja mu je uloga u samopoimanju, koji su mu izvori, koje posljedice te dobili alate koje svatko može svakodnevno primijeniti i pomoći si othrvati se negativnim mislima te u konačnici, smanjiti osjećaje nezadovoljstva. (Izgledam grozno! Psihološki aspekti nezadovoljstva tijelom kod adolescenata, 2024).

Slika 4. Susreti

3.2. Radionice

Na Odjelu za djecu i mladež, kao što je već spomenuto, knjižnični programi provode se u suradnji s vrtićima i školama u blizini knjižnice, a na inicijativu knjižničarki.

Zahvaljujući dugogodišnjoj uspješnoj suradnji knjižnice s dječjim vrtićem Malešnica, knjižničarke na Odjelu za djecu i mladež osmišljavaju i provode eko radionice i organiziraju izložbe dječjih radova. Za potrebe ovoga rada izdvojene su dvije radionice održane u vrtiću: *Kristofor i bicikl* i *Vuk koji je volio drveće*, po naslovu pročitanih slikovnica. Radionice su koncipirane na način da knjižničarke posjete vrtić, djeca ostaju u svom poznatom i sigurnom prostoru, ispriča im se priča ekološke tematike, prilagođena njihovom uzrastu, koja ima pouku kako čuvati okoliš, kako pokušati popraviti štetu koju čovjek svojim nesavjesnim djelovanjem nanosi i/ili kako u svakodnevnom životu pridonijeti smanjenju gomilanja otpada. Na prvoj su radionici djeca reciklirala stare potkošulje koje su donijela od kuće i od njih napravila vlastite vrećice, a na drugoj su oslikala što za njih znači pošumljavanje šume, koristeći kombinirane materijale, npr. otpalo lišće sakupljeno iz obližnjeg parka. Nadalje, u Knjižnici je održana radionica *Napravi svoj vlastiti pročišćivač zraka* u kojoj su sudjelovali učenici iz Osnovne škole Tituša Brezovačkog. Zahvaljujući ovoj radionici, učenici prvog razreda osnovne škole naučili su kako se sade mlade biljke, kako i koliko ih se zalijeva, kada ih je potrebno presaditi, smiju li biti izložene direktnom suncu, podnose li hladnoću ili zimi moraju biti u toplom prostoru, te kako sadnjom biljaka pridonosimo očuvanju okoliša. U prvom dijelu radionice, učenici su poslušali priču *Ježeva škola*, a potom su u čašice posadili sadnice bršljana. Radionicu su provodile knjižničarke, a cilj je bio djeci približiti ekologiju u smislu da i ona mogu pridonijeti zaštiti okoliša i okušati se u sadnji biljaka, u nadi da će naučeno primijeniti i u svakodnevnom životu. Radionica *Izrada društvene igre od recikliranih materijala* organizirana je u suradnji s udrugom *Zeleni klik!*. Na radionici se učenike prvog razreda osnovne škole željelo osvijestiti o čovjekovu utjecaju na okoliš i kako svakodnevnim aktivnostima pomoću metode 5R (odbij, razmisli, smanji, prenamjeni i recikliraj) svatko može pridonijeti pozitivnim pomacima za bolji okoliš. Kako se to može jednostavno primijeniti, djeca su pokazala izradom društvene igre od recikliranih materijala za koju su morala osmisliti igru, njezina pravila, koliko igrača može sudjelovati, osmisliti izgled igre i dati joj ime (slika 5).

Slika 5. Dječje radionice

3.3. Izložbe

Osim organizacije predstavljanja knjiga, predavanja i radionica, knjižničarke redovito postavljaju izložbe knjiga koje pokrivaju tematiku u rasponu od ekologije i zaštite prirode do očuvanja zdravlja, *clean* prehrane, ljekovitog bilja, samopomoći i sl., čija je tematika u okviru interesa korisnika Knjižnice, a u svrhu popularizacije fonda o održivom razvoju. Naime, iz razgovora s korisnicima, pokazalo se da su im teme o zaštiti zdravlja (fizičkog, mentalnog i psihičkog), ljekovitom bilju, primjenjivim primjerima za očuvanje i zaštitu okoliša zanimljive i privlači ih kada su te teme vizualno izdvojene. Tako prilikom posjeta Knjižnici lako mogu obratiti pozornost na spomenuta djela, proučiti što ih zanima i odabrati si literaturu koju možda, uloženu u polici, ne bi vidjeli ili im ne bi privukla pažnju.

U suradnji s Dječjim vrtićem Jarun, povodom rođendana hrvatske spisateljice Ivane Brlić-Mažuranić, koji se obilježava 18. travnja, ostvarena je izložba *Šuma Striborova* i u izlozima knjižnice izloženi su dječji radovi (slika 6). *Šuma Striborova* je zajednički rad djece više odgojnih skupina koja su od prirodnih materijala rekreirali dobro poznate likove iz istoimene priče. Za izložbu su se zainteresirali svi posjetitelji knjižnice, i odrasli i mladi, jer im se svidjelo kako su omiljeni likovi iz priča prikazani u malo drugačijem svjetlu, ne ilustracijom već kao lutke od prirodnih materijala.

Slika 6. Izložba *Šuma Striborova*

4. O posjećenosti programa

Zahvaljujući kontinuiranom prikupljanju podataka u vidu mjesečnih statistika posjećenosti programa koje se u Knjižnici provode, knjižničarke imaju uvid u učestalost održavanja programa, kojoj su ciljanoj publici namijenjeni te kakav je odaziv na pojedine aktivnosti.

U pedagoškoj godini 2023./2024. na Odjelu za djecu i mladež održano je šest susreta u vidu predavanja/radionica koje je ukupno posjetilo 120 sudionika. Na Odjelu za odrasle održana su četiri susreta, a na njima je bilo 36 posjetitelja.

Iz navedenih podataka vidljiva je razlika u odazivu posjetitelja na spomenute aktivnosti. Ponovit ćemo da se ovdje spomenute aktivnosti na Odjelu za djecu i mladež organiziraju za razredne posjete, kao i posjete vrtićkih skupina, pa je i broj sudionika veći nego kada se susreti organiziraju za široku publiku. To se, ipak, ne odnosi na radionice za koje je potrebna prethodna prijava jer su one zamišljene za manji broj sudionika zbog ograničenih materijala, specifične teme, individualnog pristupa i sl. *Zeleni* susreti Odjela za odrasle ubrojeni u ovaj rad bilježe manji odaziv upravo zbog te razlike prilikom organizacije. Knjižničarskoj je zajednici dobro poznat izazov organizacije otvorenih predavanja: jesmo li izabrali dobar dan u tjednu, dobar sat – stignu li se susretu pridružiti i zaposleni ili ciljamo publiku kojoj radno vrijeme nije ograničavajući faktor, je li tema namijenjena roditeljima ili npr. umirovljenicima, stručnjacima ili laicima... Stoga, što se broja posjetitelja tiče, lakše je postići veću posjećenost unaprijed dogovorenim susretima s vrtićkom i školskom djecom.

Broj održanih aktivnosti na odjelima ne bilježi velike razlike, oba odjela imaju sličnu dinamiku održavanja susreta i izvrsne odnose sa svojim suradnicima.

Što se izložbi tiče, u ovom se radu spominju likovne izložbe radova nastalih na eko radionicama održanima u knjižnici. Važnost takvih izložbi je što dodatno prezentiraju ekološke teme: promoviraju radove i njihove stvaratelje (korisnike koji su se odazvali na

knjižnični program), promoviraju se radionice zahvaljujući kojima su nastali, dakle i knjižnica koja ih organizira i omogućuje te suradnici koji su ih vodili i nesebično prenijeli svoja znanja i vještine.

Valja spomenuti da se, osim bilježenjem brojčanog odaziva posjetitelja, do mišljenja korisnika o nekim programima najbolje došlo upravo razgovorom s njima. To se specifično odnosi na interese korisnika za posudbu, u ovom slučaju, ekološke literature. Naime, zahvaljujući neposrednoj komunikaciji s knjižničarkama, korisnici su iskazali interes za kreiranje tematskih izložbi literature ekološke tematike, ali i svoje zadovoljstvo njome. Pojedini su korisnici imali potrebu podijeliti svoje pozitivno iskustvo, sreću i zadovoljstvo ovakvom ponudom iz sljedećih razloga: literatura im je sada uočljivija i pristupačnija (ne moraju je tražiti po policama), uče (za njih) nove informacije koje su im praktične i primjenjive, a osjećaju i ponos što su djelatnice Knjižnice Špansko-jug uvažile njihove želje kreirajući tematske izložbe knjiga. Naposljetku, zbog toga se osjećaju aktivno uključeni u kulturni život zajednice.

5. Zaključak

U prvome dijelu članka predstavljen je značaj narodnih knjižnica za korisnike i zajednice u kojima djeluju. S obzirom na to da narodna knjižnica osigurava pristup znanju, informacijama i cjeloživotnom učenju bez obzira na ekonomski i radni status te obrazovanje svojih korisnika, profilira se kao mjesto podrške za sve. Knjižnice žive sa svojom zajednicom, pridonose osobnom i kulturnom razvoju pojedinaca, kako mladih tako i odraslih.

U dijelu članka posvećenom aktivnostima i programima koje se u Knjižnici Špansko-jug provode, nastoji se pobliže opisati kako se tim programima podupire ekološka osviještenost korisnika, a mlade usmjerava kako bismo u budućnosti imali odgovorne ljude koji su razvili svijest o biofizičkom okolišu i njegovim problemima. Predstavljene su pojedine aktivnosti koje knjižnica provodi u sklopu projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb*. Organiziraju se predavanja, radionice i izložbe kojima se potiče senzibilizacija čovjekovog utjecaja na okoliš i kako svakodnevnim aktivnostima svatko može pridonijeti pozitivnim pomacima za bolji svijet.

Opisanim programima i aktivnostima, koji se provode u sklopu projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb*, želi se pridonijeti stvaranju aktivnog građanina u društvu znanja. Aktivni građanin treba imati pristup informacijama, kritički ih vrednovati – procijeniti njihovu istinitost i primjenjivost, biti odgovoran prema sebi, prema drugim ljudima, zajednici i svijetu (okolišu) u kojem živi. Organiziranjem edukativnih radionica za djecu i odrasle, predavanjima i posebno osmišljenim izložbama kojima se popularizira fond o održivom razvoju, knjižničarke nastoje pridonijeti rastu svijesti o ovim pitanjima, ali i rastu empatije.

Bilo bi dobro kada bi empatija bila inicijalni pokretač ljudskog ponašanja jer, u njezinu nedostatku, ljudi postaju sebični, zatvoreni i ne mare za svijet u kojem žive niti u kakvom će svijetu živjeti buduće generacije.

Ne postoji univerzalno rješenje kako najbrže i najlakše podići ekološku svijest i odgovornost. Svaka knjižnica mora promisliti o programima i metodama koje će najbolje rezonirati s njezinim korisnicima i zajednicom u kojoj djeluje, a djelatnici Knjižnice Špansko-jug i nadalje će nastojati korisnicima svih dobni skupina nuditi zanimljive, zelene i održive sadržaje i na taj način razvijati ekološku svijest. Uspješna suradnja knjižnice s udrugama i pedagoškim institucijama, entuzijazam i veliki angažman uloženi u osmišljavanje i provedbu knjižničnih programa mogu obogatiti lokalnu zajednicu.

Literatura

1. *Cjeloživotno učenje* (n. d.) Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih. Dostupno na: <https://www.asoo.hr/obrazovanje/obrazovanje-odraslih/cjelozivotno-ucenje/> [01.10.2024.]
2. *Hrvatska enciklopedija* (2001) Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.
3. *Emotivne lutkice – likovna radionica Nikoline Krstičević* (2023) Knjižnice grada Zagreba. Dostupno na: <https://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/emotivne-lutkice-likovna-radionica-nikoline-krsticevic/62640> [01.10.2024.]
4. Giddens, A. (2007) *Sociologija*. 4. englesko izd. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
5. *IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice* (2011) Koontz, C. i Gubbin, B. (ur.) 2. hrvatsko izd. (prema 2. izmijenjenom izd. izvornika). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
6. *Izgledam grozno! Psihološki aspekti nezadovoljstva tijelom kod adolescenata* (2024) Knjižnice grada Zagreba. Dostupno na: <https://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/izgledam-grozno-psioloski-aspekti-nezadovoljstva-tijelom-kod-adolescenata/66024> [01.10.2024.]
7. Kraljević, I. (2013) Zelena knjižnica: projekt Društva bibliotekara Istre. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 3(56), str. 199–204. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/115224> [01.10.2024.]
8. *Održivi razvoj* (n. d.) Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. Dostupno na: <https://mvep.gov.hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi/globalne-teme/odrzivi-razvoj/22706> [01.10.2024.]
9. *Plastičnim čepovima do skupih lijekova* (2023) Knjižnice grada Zagreba. Dostupno na: <https://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/plasticnim-cepovima-do-skupih-lijekova/64459> [01.10.2024.]
10. *Projekt Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* (n. d.) Knjižnice grada Zagreba. Dostupno na:

<https://www.kgz.hr/hr/projekt-zelena-knjiznica-za-zeleni-zagreb/32340> [01.10.2024.]

11. Selimović, H. i Karić, E. (2011) Učenje djece predškolske dobi. *Metodički obzori*, 11(6), str. 145–160. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/106032> [01.10.2024.]
12. Smolak, I. i Kemeter, D. (2017) Ekološka svijest građana Republike Hrvatske. *Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu*, 8(2), str. 73–81. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/192108> [01.10.2024.]